

SUFİLERİN DERECELERİ

Tasavvufta ilk intisap eden sufiye kendi ıstılahı¹ içinde (müptedi) denir. Diğer bir ifade ile vaktin oğludur. Ona ibn ül vakt denir. Bu yolun icaplarını yerine getirmek sureti ile olgunlaşana (müntehi) yani ebul vakt denir. Artık onun vakitleri murakabeden ibaret olur. Allah'ın yapılmasını yasakladığı her şey için korku sahibidir. Kendini mütemadiyen denetim altına alır. Kalbini kötülüklerden korumak için nefsinin baskı altında tutar. Günümüz ifadesi ile oto kontrol sahibidir. Kendi iç âlemine yolculuk yapar bazen dalar, kendinden geçer. Devamlı mutlak gaye olan Allah'ın Rızasını düşünür. Kalp gözü ile Allah'a bakar. Her halinin mutlak ama muhakkak Allah tarafından bilindiği idraki içindedir. İbadet oturduğu diz çöküp gözlerini dış dünyadan tecrit eder, beşeriyetin hırs ve ihtirasına dair ne varsa gönlünden sürüp çıkarır, Hakk'ın ilhamına mazhar olur.

Murakabe her iyiliğin temelini oluşturmakla kalmayıp hayatın her safhasına hâkim olur. Sufi bu sayede geçmiş ömrünün muhasebesini yapar, sünnete uymayan hallerini gönlünden sürüp çıkarır yerine peygamberi sünnetleri hâkim kılar. Böyle sufi içinde bulunduğu topluma faydalı ve dünyası ahreti mamur ve mutlu bir kişi olur. Zira Rabbimiz Haşır suresi 18. ayeti kerimede: **Yâ eyyuhellezîne âmenûttekullâhe vel tenzur nefsun mâ kad demet ligad(ligadin), vettekûllah(vettekûllahe), innallâhe habîrun bi mâ ta'melûn(ta'melûne).**

“Ey İman edenler! Allah'tan korkun! Her nefis yarın için ne hazırladı ise ona baksın.” Buyurmaktadır.

Tasavvufta sufi kendi içinden giden bir yol ile ruhun bir sıfatından diğer sıfatına, bir makamdan başka makama geçerek Allah'a vasıl olur. Emmareden levvameye, levvameden mülhimeye, mülhimeden mutmainneye, mutmainneden radiyyeye, radiyyeden, merdiyyeye, merdiyyeden safiyyeye (kâmile) ...

Tam bu noktada gудde-i tariklerin (yol kesicilerin) varlıklarını da nazar-ı itibara alarak bir uyarıda bulunalım. Şurası bir hakikattir ki menzile her yürümekle varılmaz ama varanlar yürüyenler içinden çıkar. Yola çıkınca bakarız ki yola girip de yürümeyenler, yürüyenlere çelme takanlar, tamamını yürümeyi aht ederken ilk çeyreğinde yola yatanlar hatta yolun başına oturup da yolu şaşırınlarda mevcuttur. Yoldaki ilk dikenden kızıp kılavuza küsüp yolu terk edenlerde vardır.

Gerçek tasavvuf erbapları gösterişten uzak duran, kullara değil Allah'ın rızasına göre hareket edendir. Üstat Necip Fazıl bir şiirinde o zatlara şöyle anlatıyor.

O zatlara ki gönül fezasındalar/ Ne cennet ne de cehennem tasasındalar/ Daim hakkın rızasındalar/ Hakk'tan gayriye dalsa gözleri/ Bir ömür gözyaşı cefasındalar/ Arayıp da bulmak istersen/ Namazda son saf hizasındalar.

Sevgi saksıdaki bir çiçek gibidir. Onu güneşin yakıcı sıcağından, kış ayazının dondurucu soğuğundan korumak lazım... İhtiyacı kadar su verilir. İhtiyacından fazla olursa kökü çürütür. Tasavvuf erbabının sevgi çiçeği kalpte açar ve asla solmaz. Akl-ı selim ile meyvelerini verir.

Zaruri ihtiyaçlarını halk ile giderdikten sonra oyalanmak kişiyi Hakk'tan gafil eder. Muttakilerin makamına ermek için halktan geçip Hakk'a vasıl olmak lazım. Hal

¹ İstılah: konu içindeki anlamı ile

ehli olmak Allah’a vasıl olmak ve onunla beraber olmak demektir. Bu yolun hal ehli zirve kalelerinden Seyyid Ahmed er Rufai Hz.leri “ **Hal dili ile size konuşmak istesem: Allahın izni ile atmış devenin taşıyabileceği kadar konuşurum...**” diye buyurmuşlar.

Sultanımızdan aldığımız feyizle diyelim ki tasavvufta konuşmadan önce dinlemesini bilmek lazım. Çünkü kâinatta yaratılan her şey kendi dili ile konuşur. Dinlemek erdemine ulaşmak için anlayan bir gönüle sahip olmak gerek. Sessizliğin sesini de dinlemek lazım. Çünkü sessizlik bize sabrı ve hal dilini öğretir.

Aynı feyizle; söz sağlam bir bilginin ürünü olmalı ve amelin açıklığından doğmalı. Böylece kaynağından alınan bilgi ibadet aşkı ile kulların hayatına hâkim kılınmalı. Nasihat makamında konuşan kişi uzun bir takibe alınmalı. Sadece parlak sözlerle şoklanmak yerine, içinde yaşadığımız dünyanın kişiyi Allah’tan alıkoyan cazibedar güzellikler karşısındaki tutum ve davranışı dikkatle incelenmeli. Kısaca istikamet aranmalı. Düne uzanan köklerinin olup olmadığı dikkate alınmakla beraber sıkışma noktasında seçim yaptığı çıkış kapılarına bakılmalı.

Yegâne ölçü: Hazreti şariat-ı Muhammedi ye hudutları içerisinde yer almaktır. Sultanımızın kendi ifadesi ile: “ **Şeriatın benimsemediği her hakikat zındıklıktır. Havada bağdaş kurmuş bir şahsı gördüğünüzde, onun emir ve nehiy edilenler hususundaki davranışlarına vakıf oluncaya kadar kendisine iltifat etmeyiniz.**” Diye buyurmuşlar.

Seyyid Ahmed er Rufai Hazretlerine göre sufilerin derecesi dördtür². Birinci derece: sufilerin giyindiği kıyafetleri giyinmeye özenmektir. Halkın sufilere duyduğu alaka ve iltifattan dolayı onlar gibi olmayı arzu etmektir. İkinci derece dervişlerle beraber oturup kalkmayı onlarla beraber olmayı sevmektir. Üçüncü derece kalbin bir sıfatından başka sıfatına yolculuk başlatmış sufinin derecesidir. Artık o sufinin kalbinden bazı perdeler kaldırılır. Bir takım sırlara şahit olur. Sebeplere takılırsa müsebbibi unutursa olağanüstü hallerinden kendinde olduğunu zannederek kaynağını (Allah’ı) unutursa içinde bulunduğu makamın dibine düşer ve helâk olur.

Dördüncü derece hal hareketinde, tavır davranışında tasavvufi bir edeple peygamberimizin sünneti üzere kaim olmaktır. Kul olduğunu asla unutmamak ve Allahtan başka her şeyin fani olacağını idrak etmektir. El Kasas suresi 88. ayeti kerimde buyrulduğu üzere: “ **Küllü şeyin halikun illa veche hu.**” (O’nun zatından başka her şey helak olucudur.)

Pirimiz Seyyid Ahmed er Rufai hazretleri: “ **Birinci derecede olanlar hakikatten mahrum, ikinci derecedekiler sevgi makamında olanlar, üçüncü derecedekiler gördükleri ile oyalananlar ve dördüncü derecede bulunanlar gerçek olgunluğa ulaşan kâmil insanlardır.**”

Tasavvuf ilminin kalp tezkiyesini yerine getiremeyen fıkıh ilmini öğrenmeye çalışan kişiler birinci derecede: fikri münakaşalara girerler, ilmi kavgalar yaparlar, mal biriktirmeyi severler, konuşmaları kıyılı kalden³ ibarettir. Sohbetlerinde ruh yoktur. Gönüllere nüfuz edemeyip sadece kulak tırmalarlar.

İkinci derecede: Münazara ve başa geçmek gayesi ile değil, âlimler sınıfından sayılmak, ailesi yakınları ve bulunduğu yerin halkı tarafından medh edilmek amacıyla

² S.Ahmed er Rufai, El Burhanül Müeyyed s.176

³ Kıyılı kal: dedi, dediler

ilim öğrenenlerin halleridir. Böyle kişiler şeriatın zahirine sarılıp, Bâtını inceliklerine dikkat etmezler.

Üçüncü derecede: En zor meseleleri çözen, nakli ve akli incelikleri açıklayan, her halinde şeriata yardım fikrini ima ederek, ilmi kavgalara giren kişinin halleridir. Böyle kişiler, kendinden aşağı seviyede bulunanlara, bilgisi ile üstünlük taslama hastalığına yakalanırlar. Sözlerine karşı çıkanlar olunca haddi aşar, hasmını susturmak için farklı deliller sunar, muhatabının kusurlarını sayar döker onu rezil etmek ister, hakaretin dozajını artırıp, şer'i sınırları aşarak, saldırgan bir hayvan gibi hasmına hücum eder.

Dördüncü derece: Allahın kendisine ilim bahşettiği bu zatlar, gafilleri uyarır, cahillere doğruyu gösterir, sapkını hakk'a çevirir, faydalı öğütler verirler. Peygamberimizin ölçüsüne göre çirkinliklerden uzak, hoş olan her şeyi nefesine kabul ettirmiştir. Ölçüsü Hazreti Şariat-ı Muhammedi yedir. Hikmet ehlidir. Marufu emrederken münkerden sakındırır.

Birinci derecedeki kötü, ikinci derecedeki gerçeklerden nasipsiz, Üçüncü derecedeki gerçeklerden nasipsiz ve dördüncü derecedeki ariftir. Kötülüklerden Allah tarafından korunmuştur.